

Kas šoziem notiek Latvijas laukos un dārzos? Speciālistu viedokļi

Foto no www.llkc.lv

Lidija Kirillova

Lielai daļai no mums šī gada janvāris atnāca ar pārsteigumu. Izrādās, ka ziema var būt arī šāda – ar pamatīgu salu, biezu jo biezu sniega segu un bez neviena atkušņa. Pieraduši pie pēdējā laikā piedzīvotajām tā sauktajām mīkstajām ziemām, salu un sniegu uztveram ar bažām, sak, kā nu būs, vai ziemāji izturēs, vai augļu dārzi neizsals?

Lai nedaudz nomierinātu satrauktos prātus un ieviestu skaidrību, “Vietējā Latgales Avīze” uzrunāja SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” speciālistus. Ar sabiedrisko attiecību nodaļas komunikācijas un mediju speciālistes Sarmītes Vucānes palīdzību esam apkopojuši viedokļus un komentārus no Latvijas reģioniem.

Būtiski ņemt vērā, ka atbilstoši Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra apkopotajai informācijai šī gada pirmā mēneša vidējā gaisa temperatūra valstī bija -8,7 grādi jeb 5,7 grādus zemāka par 1991.–2020. gada rādītāju. Tādējādi tas bija saltākais janvāris kopš 2010. gada un otrais vēsākais kopš rekordaukstā 1987. gada janvāra. Tomēr kopumā aizvadītais janvāris gan bija tikai 15. aukstākais kopš novērojumu sākuma pirms 102 gadiem, šo vietu dalot ar 1924. gadu.

Par graudaugiem un rapsi

Brigita Skujiņa, LLKC Limbažu augkopības konsultante. Limbažu pusē uz laukiem sniega ir maz, salīdzinot ar citiem novadiem, tas ir tikai ap 10 centimetrus biezs. Pie mums pagaidām ziemāji nav apdraudēti, sniega sega sedz augus. Jāgaida februāra beigas un marts, kad nāks pavasara atkušņi un salī. Tad varēs redzēt situāciju un prognozēt tālāko.

Anita Vanaga, LLKC Rēzeknes augkopības konsultante. Ir sniegs, temperatūra mērena, pārsvarā ziemas turas ap -20 °C, tāpēc viss labi. Rapšiem varētu būt problēmas tajās vietās, kur meža dzīvnieki nokārpējuši sniegu, meklējot barību. Lai izteiktu nopietnākas prognozes, vēl jānogaida līdz martam. Parasti Latvijas apstākļos problēmas augiem sagādā jau pavasaros esošie atkušņi dienās un temperatūras zem 0 naktīs.

Nikolajs Irtiševs, LLKC Alūksnes augkopības konsultants. Augiem pagaidām viss labi, sniegs ir ap 30 centimetri, aukstums – vienmērīgs. Jāskatās, kas notiks vēlāk, pagaidām augiem apdraudējumu nav. Marta sākumā varēs saprast, kāda ir reālā situācija ziemāju laukos.

Ieva Kamerāde-Sniedze, LLKC Ogres augkopības konsultante. Ogres pusē šogad normāla ziema, augi zem sniega segas ap 20–30 centimetru biezumā, temperatūra turas ap -20 °C. Šobrīd augi zem sniega droši vien jūtas labi, jo rudenī ziemāji nebija pārauguši. Kad sniegs sāks kust, tad redzēs, vai ir cietuši no sniega pelējuma un vai izturēs pavasara temperatūras svārstības, kuras pie mums bieži vien nodara lielāku postu sakņu sistēmai.

Ieva Litiņa, LLKC Bauskas augkopības konsultante. Viens no aukstākajiem Latvijas punktiem šoziem ir Zemgalē – minus 30 grādi Bauskas pusē. Sniegs ir vairāk nekā 30 centimetri, augi – zem sniega. Prognozes vēl nav paredzamas, lūkosim, kā kusīs sniegs, kādas būs gaisa temperatūras februārī, martā.

Inese Magdalenoka, LLKC Preiļu augkopības konsultante. Ziemājiem mūspusē pagaidām viss ir labi. Tiesa, sniega sega ir bieza, ja tāda noturēsies divus mēnešus, un izskatās, ka tā arī būs, varam prognozēt, ka sējumos būs arī sniega pelējums. Rudens, kā zinām, sējai nebija īsti vēlīgs, ne visi lauki tika apsēti optimālajos termiņos, tāpēc arī attīstības stadijas, dodoties ziemošanā, bija atšķirīgas. Ilga kailsala nebija, tāpēc mīnusi augiem nekaitēja. Tagad viss atkarīgs no tā, kāds būs pavasaris – sējumi var izsilt, var izslikt. Domāju, ka būs arī dažādas slimības. Tomēr iepriekš satraukties nevajadzētu.

Kas attiecas uz situāciju augļu dārzos, Preiļu pusē tādu nav daudz. Viss ir atkarīgs no audzētajām šķirnēm. Vecākās un pārbaudītās ābeļu šķirnes ir izturīgas, tām sala kaitējumu nevajadzētu būt. Aprikozes un persiki gan varētu būt apsaluši, audzētājiem jāņem vērā, ka neesam dienviņu valsts, zināms risks ir vienmēr. Parasti Latgalē augļu dārzos problēmas rodas tad, kad kociņi zied, bet tad pēkšņi uzkrīt sniegs vai nāk spēcīgas nakts salnas.

Kurzeme šoziem netiek lutināta

Ilustratīvs foto

Parasti bargākās ziemas piedzīvo lauksaimnieki Latgalē. Šogad netiek lutināta arī Kurzeme, kur ierasti jūras tuvuma dēļ laikpāstākļi ir maigāki. Par to, kā klājas Kurzemes laukos un dārzos, informāciju sagatavojusi **LLKC augkopības konsultante Māra Bērziņa.**

No janvāra sākuma Kurzemē iestājusies ziema ar sniegu un negatīvām temperatūrām. Pirms sniega segas izveidošanās zeme sekli sasala, bet tas ir labāk nekā sniegs uz nesasalušas un siltas zemes. Šobrīd, temperatūrai noslīdot zem -20 °C, sniegs pasargā ziemājus no izsalšanas. Sniega biežums ir diezgan atšķirīgs – ja Rucavā un Talsos sasniegti sen nepiedzīvoti rekordi, tad Ventspils pusē vietām redzami rugāji. Protams, šis apgalvojums nav absolūts, jo snigšanas periodā apstākļi strauji mainījās pat viena pagasta robežās. Šobrīd ir labi, ka neesam piedzīvojuši atkušņus, sniegs nesablīvējas un neveidojas sērсна, kas veicinātu sējumu bojā eju. Arī «slidotavas» sējumos, kur augi zem ledus nosmakta, nav vērojamas.

Rudens pusē, pateicoties ieilgušam kulšanas periodam, daudziem kavējās arī sēja. Daba bija pietiekami žēlīga, ziemāju sējumi paspēja sākt cerot – tas šobrīd ir viens no noteicošajiem faktoriem, lai sējums pārziemotu un arī dotu ražu. Agrāk sētajiem, un līdz ar to labi cerojušiem ziemas miežiem zem biežāka sniega pavasara pusē, visticamāk, attīstīsies sniega pelējums. No tā, izveidojoties attiecīgu apstākļu kopumam, nav pasargāti arī citi ziemāji.

Lielākā daļa ziemas rapša sējumu līdz salam sasniedza rozetes attīstību. Dažviet pārlietu lielā lapu masa pavasarī ies bojā – kā jau katru gadu. Šogad varētu būt nenozīmīgāki meža dzīvnieku postījumi nekā *nesasalušajos* gados, protams, uz sējumiem, kuros barību regulāri vienlaikus meklē vairāki simti pārnadžu, tas neattieksies.

Augļu dārzos atliek gaidīt un novērot. Iesaku nepārstiegties ar vainagu veidošanu – bargais lokālais sals var negatīvi ietekmēt rudenī laikus nenobriedušu zaru un pumuru mošanos.

Pāragri spriest par kaitēkļu nākotni. Liela daļa ziemojošo kaitēkļu stadiju slēpjas augsnē zem sniega vai citās no atklāta sala pasargātās vietās. Izdzīvošana sāksies, iestājoties nokrišņu un gaisa temperatūras ziņā svārstīgiem laika apstākļiem.

Agrita Bite, LLKC augkopības konsultante:

Pagaidām lauksaimniekiem ir vienojošs ziemas noskaņojums. No pavasara vēl nav saprotams, ko gaidīt. Pricēsimies par skaisto ziemu, jo, cik dzirdēts un redzēts, tā šogad ir visā Latvijā.”

Spēcīgā sala riski dārzos

Foto – Shutterstock

Grauzēju atvairīšanai stumbrus var notīt vai aplikt apkārt egļu zarus

Ar novērojumiem dalās arī **LLKC vecākais dārzkopības speciālists Māris Narvils.**

Pēc ilgāka pārtraukuma pie mums atkal ir atnākusi salīdzinoši barga ziema. 2025. gada beigās izveidojās pastāvīga sniega sega visā Latvijas teritorijā, kas papildinoties sasniegusi 15–30 centimetru biezumu, vietām pat vairāk.

Diemžēl sniegs uzsniga uz īsti nesasalušas augsnes, kas nozīmē, ka zem sniega segas augsne, neskatoties uz zemajām gaisa temperatūrām, lielā daļā Latvijas teritorijas tā arī nav sasalusi. Šis ir lielākais risks pagaidām šajā ziemā, kad sakņu sistēmas divgadīgajiem un daudzgadīgajiem augiem turpina funkcionēt. Tas nozīmē, ka tiek tērētas asimilētās barības vielas. Rezultātā atkarībā no tā, cik ilgs būs šis periods, veidosies lielāki vai mazāki riski dārza augiem. Riskus var mazināt, sniega segu ap kokiem un krūmiem piemīdot vai piebraukājot ar tehniku, tad augsne sasals un sakņu sistēma aizies piespiedu miega periodā. Otrs risks ir koku un krūmu sakņu kakla izsušana, sevišķi jaunākiem augiem. Risku mazināšana ir tāda pati sniega segas piemīdīšana var sabraukāšana. Trešais risks ir grauzēji, tie zem irdenās sniega segas var netraucēti darboties. Mizas apgraušana sakņu kakla rajonā jauniem augļu kociņiem var būt liktenīga, jo sevišķi, ja tas notiek visapkārt stumbram. Risku likvidēšana – tāda pati kā iepriekš vai saindētu ēsmu izlikšana priekš grauzējiem.

Augļu koku un krūmu virszemes daļu bojājumi būs atkarīgi no vairākiem faktoriem.

Paaugstināts risks ir no jauna iestādītie augļu koki un krūmi, tas pats attiecas uz jaunstādītiem dekoratīvajiem augiem. Tur glābiņš ir tikai pilnīga augu noseģšana ar ziemas agrotilku. Lielās platībās diemžēl neko izdarīt nevarēs, izsalšanas riski pastāv. Pirmie apsals pagājušā gada viengadīgie pieaugumi, kuri izauguši garāki par 50 centimetriem un nav paspējuši nobriest. Tās ir hibrīdās plūmes, saldie ķirši, arī citas augļu kultūras, kam labos mitruma apstākļos tādi dzinumi paspēja izaugt. Riskus novērst varēja, vasaras sezonas beigās dzinumus apgriežot līdz 50 centimetriem.

Jauniem kociņiem salā var ciest arī stumbrs miza. Pret saules apdegumiem, kas gan tiešā veidā nav saistīti ar sala bojājumiem, bet šie faktori var veidot pastiprinošu efektu, pasargāt atkal var tā pati stumbru piesegšana, notīšana, ziemas agrotilks. Stumbrus rudenī varēja kalķot, tas ir labs līdzeklis, lai pasargātu gan jaunus, gan pārējos augļu kokus – sevišķi bumbieres, saldus ķiršus, hibrīdās plūmes.

Vēl viena riska grupa ir iepriekšējā gadā pārbagātīgi ražojušie augļu koki. Lielākie riski ir ar hibrīdajām plūmēm, mājas plūmēm, saldajiem ķiršiem, mazāk bumbierēm un ābelēm. Kā ar to cīnīties? Bagātīgās ražas ir jānormē. Koki iztērē lielus resursus un pilnvērtīgi nespēj sagatavoties ziemas miera periodam, līdz ar to tie var aiziet bojā.

Tāpat riska grupā ir dažādu lapu un zaru slimību novājinātie augi. Priekšlaicīgi zaudētās lapas neļauj kokiem un krūmiem uzkrāt pietiekami daudz barības vielu, lai sekmīgi pārziemotu. Stiprs sals var šo negatīvo efektu pastiprināt.

Tā kā lielākajai dārza augu vēl ir dziļā miera periods, par iespējamo postījumu apjomu spriest ir pārāgi. Vecā patiesība – tiem dārzkopjiem, kas rūpējās par saviem augiem, dārzi pārdzīvos arī šādu ziemu. Lai sekmes visiem dārzkopjiem un dārzu entuziastiem!

Kamēr laukus klāj sniega sega, augsne ir pasargāta no dziļas sasalšanas – zem sniega temperatūra saglabājas ap -2 līdz -4 grādiem pat tad, ja gaisa temperatūra vietām noslīd līdz -30 grādiem.❏

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Kas šoziem notiek Latvijas laukos un dārzos? Speciālistu viedokļi» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds